

Latinská Paleografie

Výběrová bibliografie

čítanky

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jaroslav KAŠPAR a Ivana EBELOVÁ. *Paleografická čítanka*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2344-3.

EBELOVÁ, Ivana. *Klíč k novověké paleografii: Schlüssel zur neuzeitlichen Paläographie*. Vyd. 1. Praha: ISV, 2004. ISBN 80-86642-30-5.

HAVEL, Dalibor a Helena KRMÍČKOVÁ. *Paleografická čítanka: literární texty*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7081-3.

příručky:

FRIEDRICH, Gustav. *Učebná kniha paleografie latinské*. Praha: Bursík & Kohout, 1898.

ŠEBÁNEK, Jindřich. *Základy pomocných věd historických*. 1. Latinská paleografie. 3. vyd. Praha: SPN, 1976.

KAŠPAR, Jaroslav. *Úvod do novověké latinské paleografie se zvláštním zřetelem k českým zemím*. 3. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

PÁTKOVÁ, Hana. *Česká středověká paleografie*. Vyd. 1. České Budějovice: Vedita, 2008. ISBN 978-80-86829-38-8.

CAPPELLI, Adriano. *Dizionario di abbreviature latine ed italiane*. Milano, 1899.
(<http://www.hist.msu.ru/Departments/Medieval/Cappelli/>)

Transkripce x transliterace

Ligatury

Zkratky:

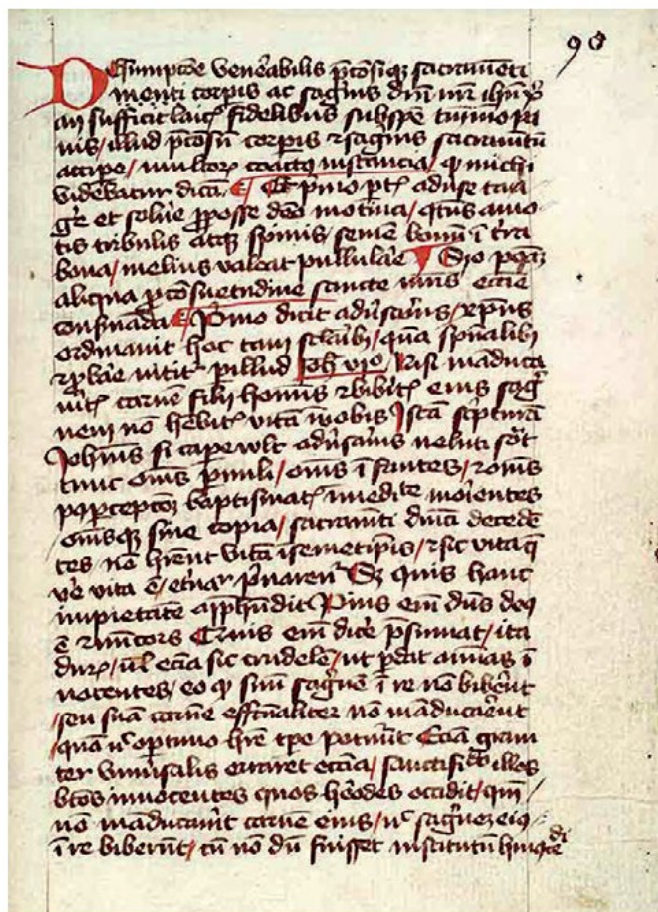
- Suspenze (sigly)
- Kontrakce (nomina sacra)
- Pomocí znaků zvl. významu

Paleografické psací látky

- papyrus
- pergamen
- papír

UKÁZKA 2

NK ČR, sg. IV H 17, f. 90r

DEsump(i)o(n)e Vene(r)abilis p(re)c(i)osiq(ue) sacrame(n)ti
 ment⁵ corp(or)is ac sag(ui)nis d(omi)ni n(ost)ri ih(s)u x(risti)
 an sufficit laic(is) fidelibus subsp(eci)e t(antu)mm(od)o pa
 nis illud p(re)c(i)osu(m) corp(or)is (et)sag(ui)nis sacram(en)tu(m)
 accip(er)e multor(um) coact(us) instancia q(uod) michi
 videbatur dica(m) Et⁶ p(ri)mo p(ar)t(is) adu(er)se tan-
 g(er)e et solu(er)e p(ro)posse de(he)o motiua q(ua)t(e)n(u)s amo-
 tis tribulis atq(ue) spinis seme(n) bonu(m) i(n) t(er)ra
 bona melius valeat pullula(r)e S(ecund)o po(n)a(m)
 aliqua p(ro)co(n)suetudine sancte m(at)ris ecc(les)ie
 cons(er)ua(n)da P(ri)mo dicit adu(er)sa(r)ius xp(ist)us
 ordinauit hoc tam s(e)c(u)la(r)ib(us) qua(m) sp(irit)ualib(us)
 (et) p(ro)ba(r)e n(ost)it(ur) p(er)illud Ioh(annis) VI⁷ Nisi ma(n)duca
 u(er)it(is) carne(m) filii hom(in)is (et)bib(er)it(is) eius sag(ui)
 nem no(n) h(ab)ebit(is) vita(m) i(n)vobis Ista(m) sc(ri)ptura(m)
 Ioh(an)nis si cap(er)ewit adu(er)sa(r)ius ueluti so(n)at
 tunc om(ne)s p(ar)uuli om(ne)s i(n) fantes (et)om(ne)s
 p(ost)p(er)cepc(i)o(nem) baptismat(is) i(n)medi(a)te mo(r)ientes
 om(ne)sq(ue) sine copia sacram(en)ti d(omi)nici decede(n)
 tes no(n) h(ab)erent vita(m) i(n)semetip(s)is (et)sic vitaq(ue)
 v(er)e vita e(st) et(er)na(lite)r p(ri)uaren(tur) S(ed) quis hanc
 impietate(m) app(re)h(e)ndit Plus eni(m) d(omi)n(u)s de(us)
 est (et)mi(seri)cors Quis eni(m) dic(er)e p(re)sumat ita
 dur(um) u(e)l ecia(m) sic crudele(m) ut p(er)dat a(n)imas i(n)
 nocentes eo q(uod) suu(m) sag(ui)ne(m) i(n) re n(on) bib(er)ent
 seu sua(m) carne(m) eff(ic)t(ual)iter no(n) ma(n)duca(r)ent
 qua(m) n(e)c op(or)tuno h(ab)ere t(em)p(or)e potu(eru)nt Ecia(m) graui
 ter Vniu(er)salis erraret ecc(les)ia sanctifi(can)do illos
 b(ea)tos innocentes quos he(r)odes occidit q(uonia)m
 no(n) ma(n)duca(ver)int carne(m) eius n(e)c sag(ui)ne(m) ei(us)
 i(n) re biberu(n)t cu(m) no(n) du(m) fuisset institutu(m) hui(us)ce(mod)i

5 zrušeno podtečkovaním

6 Grafické znamení před slovem a na ř. 9 a 11 vyjadřuje začátek nové myšlenky (dnešní nový odstavec).

7 opraveno z „taa.“

VÝVOJOVÉ FÁZE LATINSKÉHO PÍSMÁ

- I. Stará římská písma (latinské písmo ve starověku)
- II. Raně středověká latinská písma („národní písma“)
- III. Karolínská minuskula
- IV. Gotická a novogotická písma
- V. Humanistické písmo

I. Stará římská písma (latinské písmo ve starověku)

Zlatá spona z Praeneste

Capitalis quadrata x rustica

Virgilio Georgicon
III.

ILLIVOLAISIMYLARVAINGASIMYLAEQVORA
HICVELADHEIMELIASETMAXIMACAMPI
SVDABITSPATIAHISPNMASAGETORECRVEN
BELGICAVEIMOLTIMELINSTERMISSEDACO
INVIDEMVMCRASSAMAGNYMEARRAGINE
CRESCEREIAMDOMITISSINTIONAMQANT
INGENTISTOLLENTANIMOSPRENSIQNEC
VERBERAENTAPATHEIDNRISPAREREINPA
SEDNONVELAMAGISVIRESDNSTRITATI
QNAIVNERIMELICNECISTIMVLOSANREI
SIVEBONMSIVEESTICVIGRATORVSVSICQ
NQIDEOTAVROSPROCVLINQINSOLAREL
PASCVAPOSTMONTEMOPPOSITVMETRAN
ANTINTVSCLAUSOSSMIVRAADPRAESEPIAS
CARPITENIMVIRESPAVLTIAMVRUIQVIDE
FEMINANECNEMORYMPATHVRMEMINIS
DVLICIBILLAQVIDEMINLECEBRISEISALPES
CORNBINTERSESYBIGITDECERNERIAM
PASCITYRINMAGNASILVAFORMONSAIV
ILLALTERNANTESMVLTAIVPROELIAMISC

CONSTITERUNISILVAMITAOULSIUCOSVEDIANNE
LRAECIPITISMETUSACERACITQUOCUMQERAGENTIS
EXCUTERETUENALISINTENDERIUEILASECUNDIS
CONTRAIMSSAMOVENTHELENIUSCYLLANICCHARYSDIS
INTERUTSAMQVIAMITETDISCRIMINIPARNO
NITENIEMNICURSUSCERTUMESTDAREINTEARITRO
ECCEAVTEIMBOREASANCUSTAABSEDEPILLORE
MISSUSAESEVUODRAETERUEHÖSTIASXO
DANTACYAEMICAROSQIESINUSINISUMQIACENTE

Unciála a polounciála

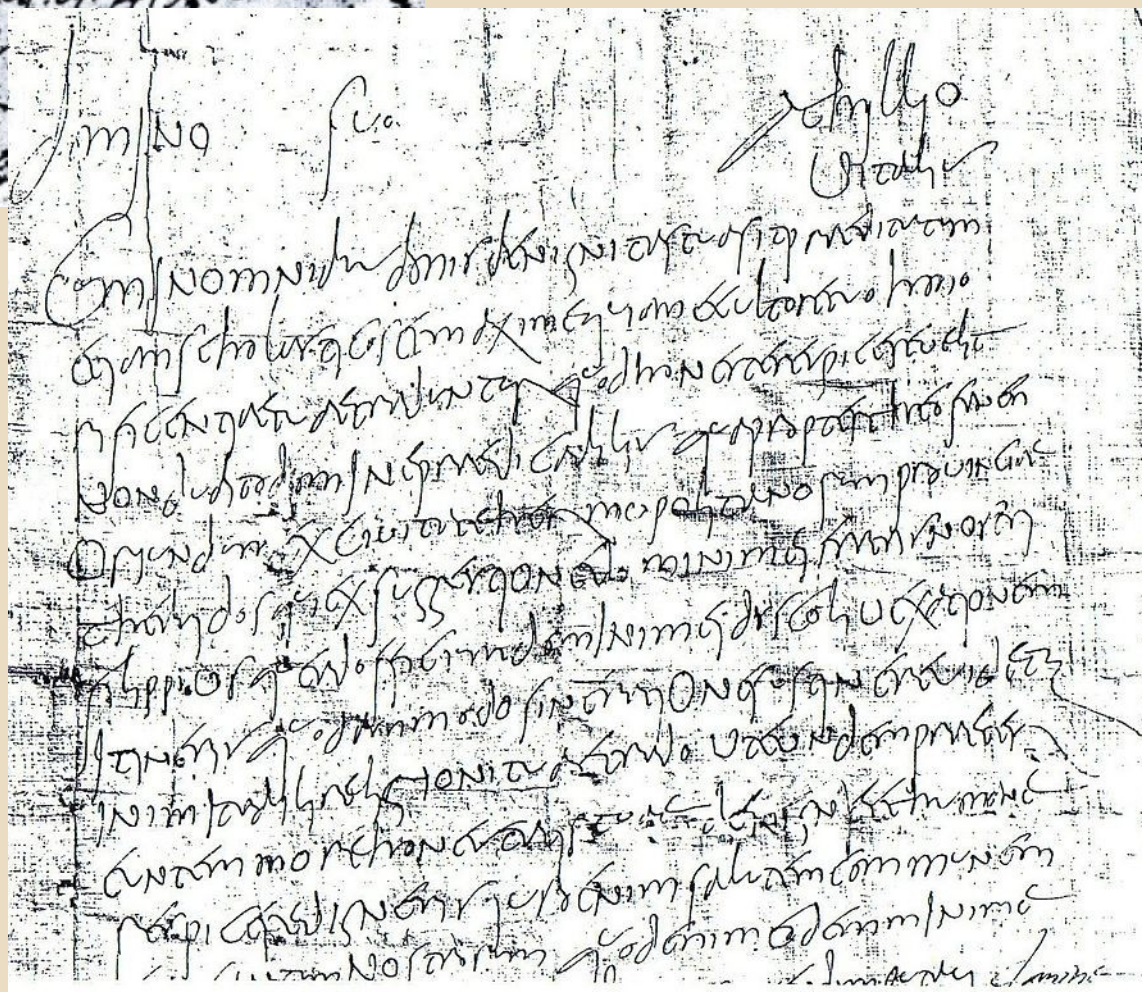
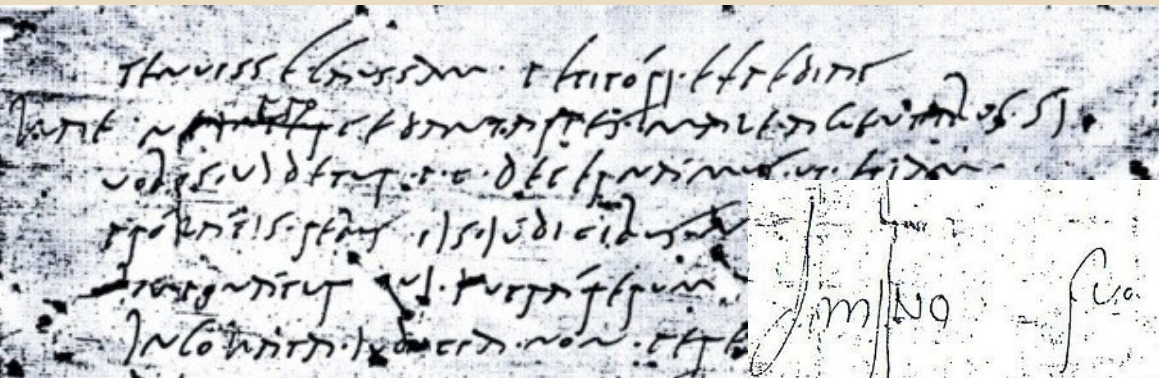
191

SED UT ADMINISTRARET
ET UT RELATIUM AD SUAM
REDEMPTIONEM
PROMULGARET
ET UT ENTIUM HISTORICORUM
ET PROPRIIS SCIENTIIS
DE HISTORICIS
DISCIPLINIS
ET PLURIMAM VULGARITATEM
FILIOS IN OMNIBUS ARTIBUS
EXCECIS
SED ET UT UT XPIANUM
MENDICANS
QUI CUM AD DISSECTIQA
HABERET ARENASE
COEPTI CLAUDARE ET DICERE
FILIOS UT IN OMNIBUS SERERERE
ET COMMUNIBANTUR
ILLI OMNIBUS ET CLAUDARE
AT ILLE OMNIBUS FACIS
ET CLAUDARE
FILIOS UT IN OMNIBUS SERERERE
ET STANS SIBI PRAECEPTI
ILLI OMNIBUS
ET UT OCANT EXCECIS

Uel in omni tuae lupere rapax certum in
curone ipublicae sanctum in omni par et uel
de tractate in publicae aedicta
uel ex acta poenitentia in gerit orculo sacer do
cere excipit quo et xpi est proditur caput
benedictioni submitit ut fidei calcer
conuiuia dignis ex quo iudicium prodicione
egressus est censum capitum remittit que
xpi ne scandalo erret excludit uectigalia
cuius donat ut ad negotiationem xpi anor
in uiter quae tua sunt relaxat ut quaedam
sunt amittantur haec tua pila aut in du
mentasunt ac nunc in uerit opesunt uo
num lupere rapax audi neque ut alia potur
quam qua ego tunc in ecclesia refert
clut tyrannidem aliam praeter quam eli
proferrem non queror quia caura in igno
ro sed tamen quia uella sum or uer
lurrate episcopi non erit quos conde
nare nullus audebat et cum nunc in eccle
siae in omni in omni in omni in omni
claustrum in omni in omni in omni in omni
mecum alexandria tot concurrat bellis
tantum commotum expeditionum
pauent tumultum breuius enim magis
aduersum pernam quam aduersum eam
armis certatim est mutati praefecti
electi duces corrupti populi commotae
logiones ne abathana no xpi praedicare
tur taceo de minoribus populi rettiuit ab

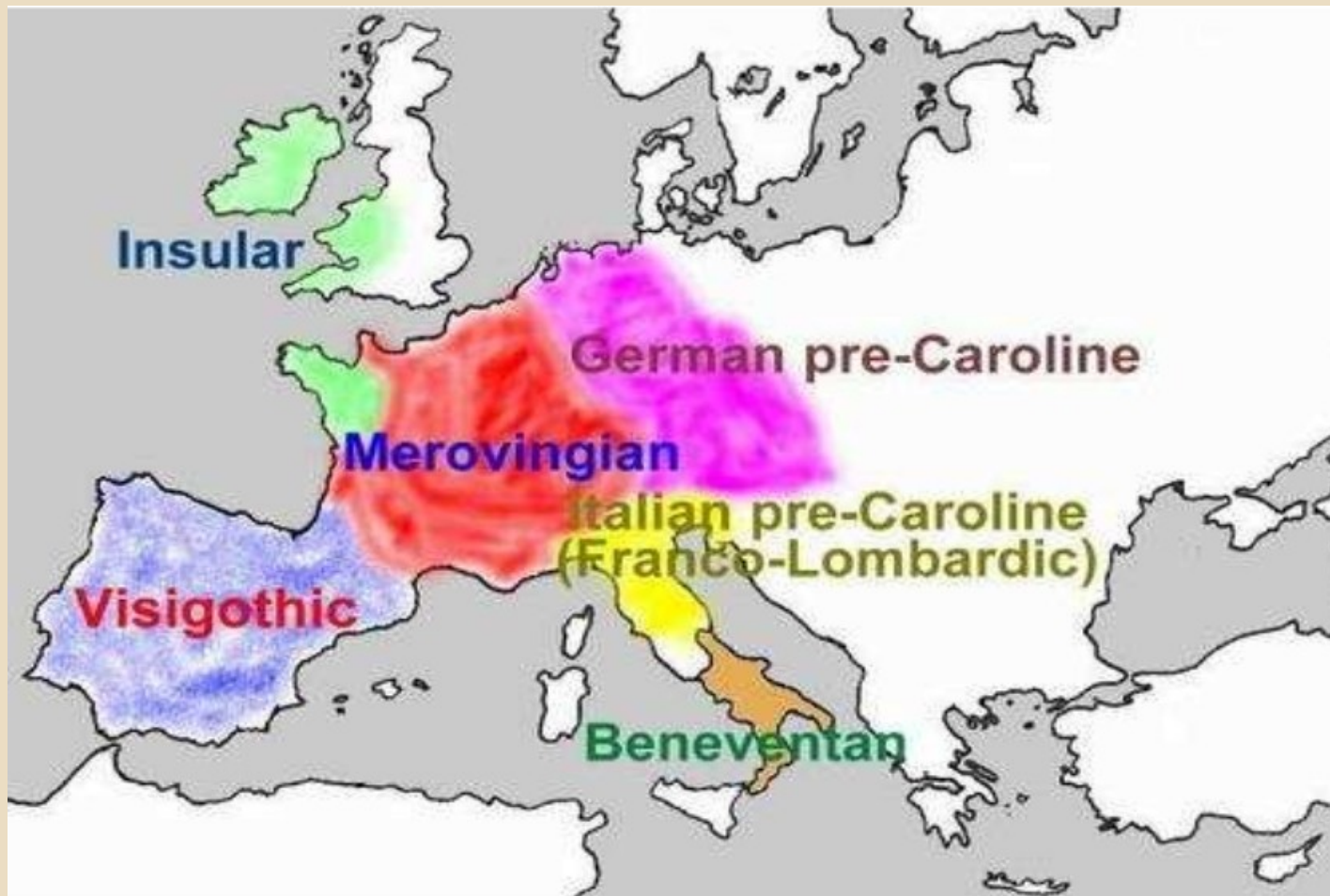

Starší a mladší římská kurziva

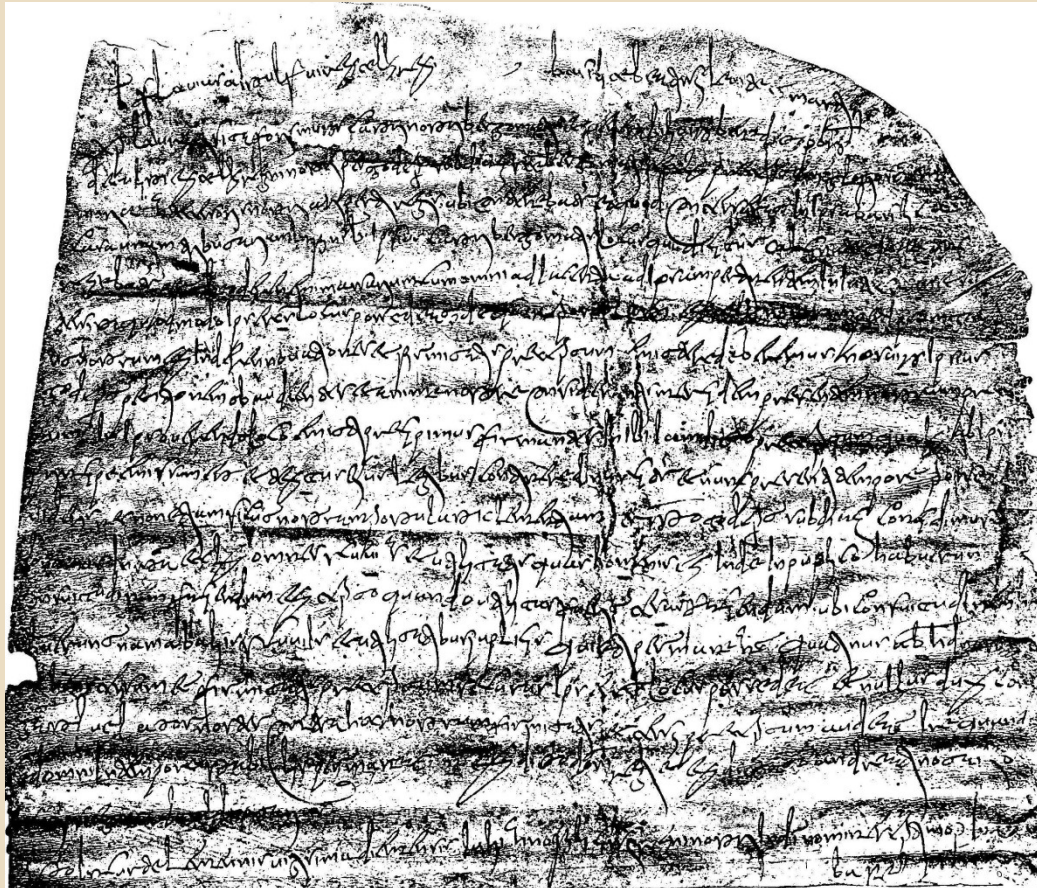

II. Raně středověká latinská písma („národní písma“)

„národní písma“

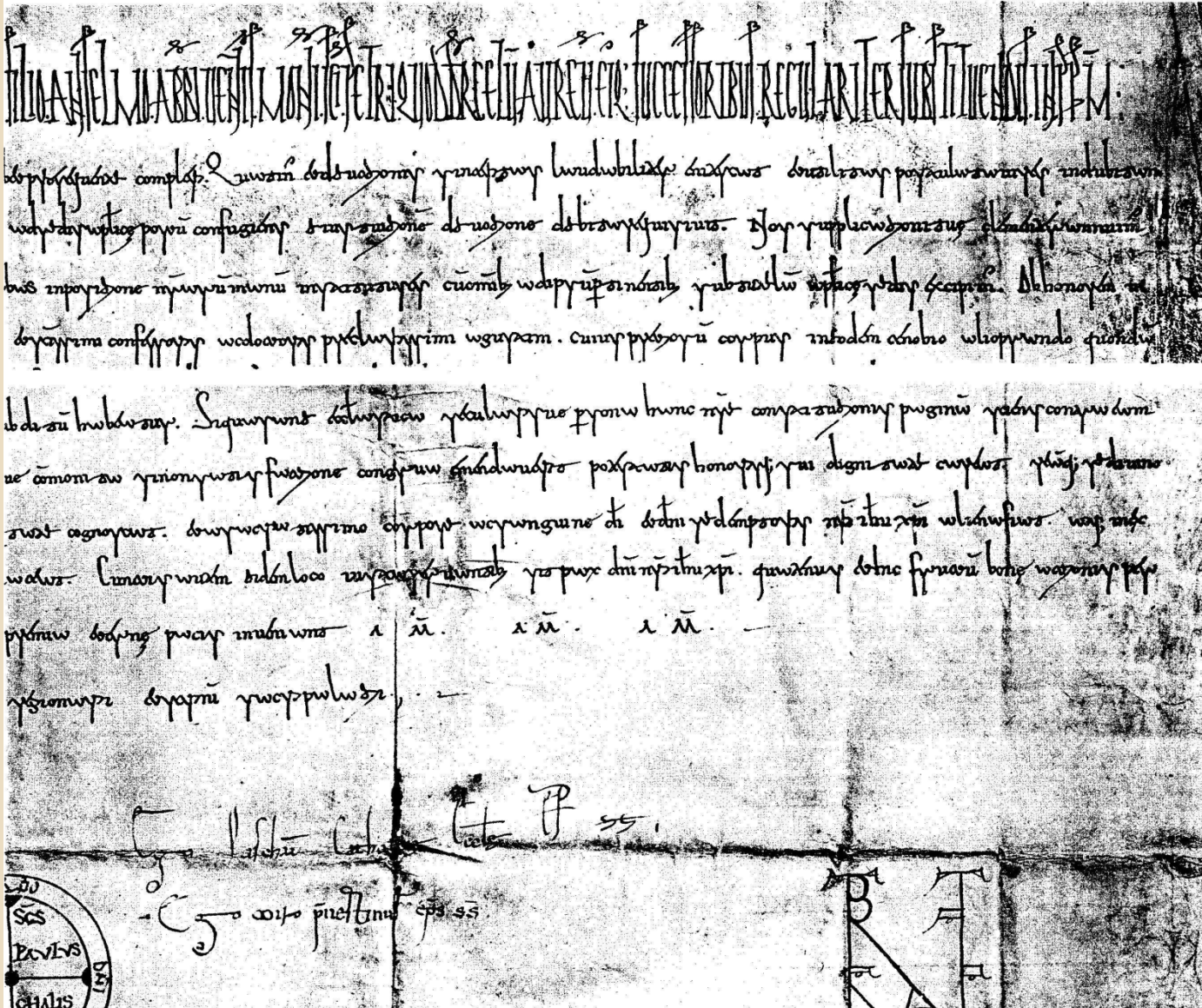

Staroitalská kurziva

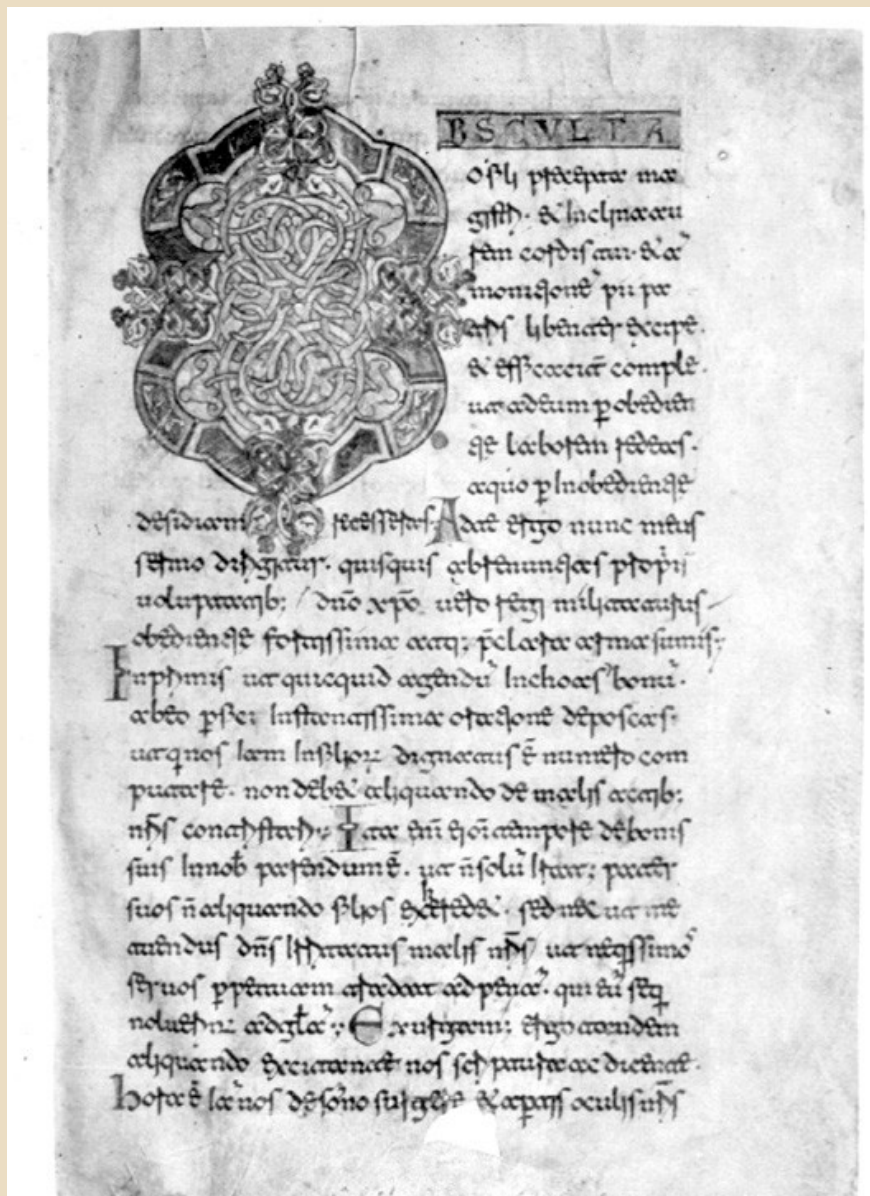

A. D. 755. — Charter of Aistulf. Early Italian cursive writing.
Bergamo, Biblioteca capitolare.

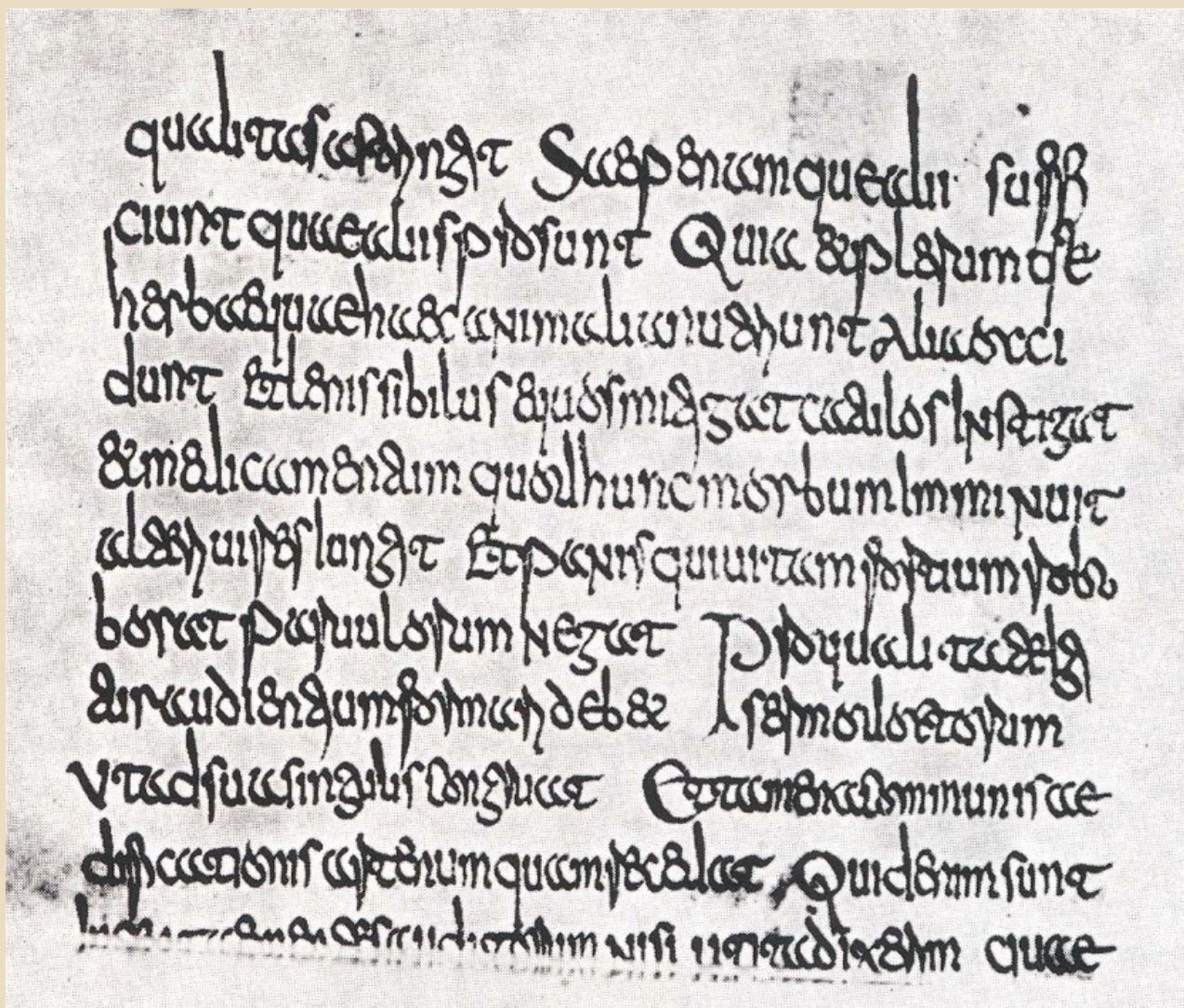
Kuriála

beneventsko-montecassinské

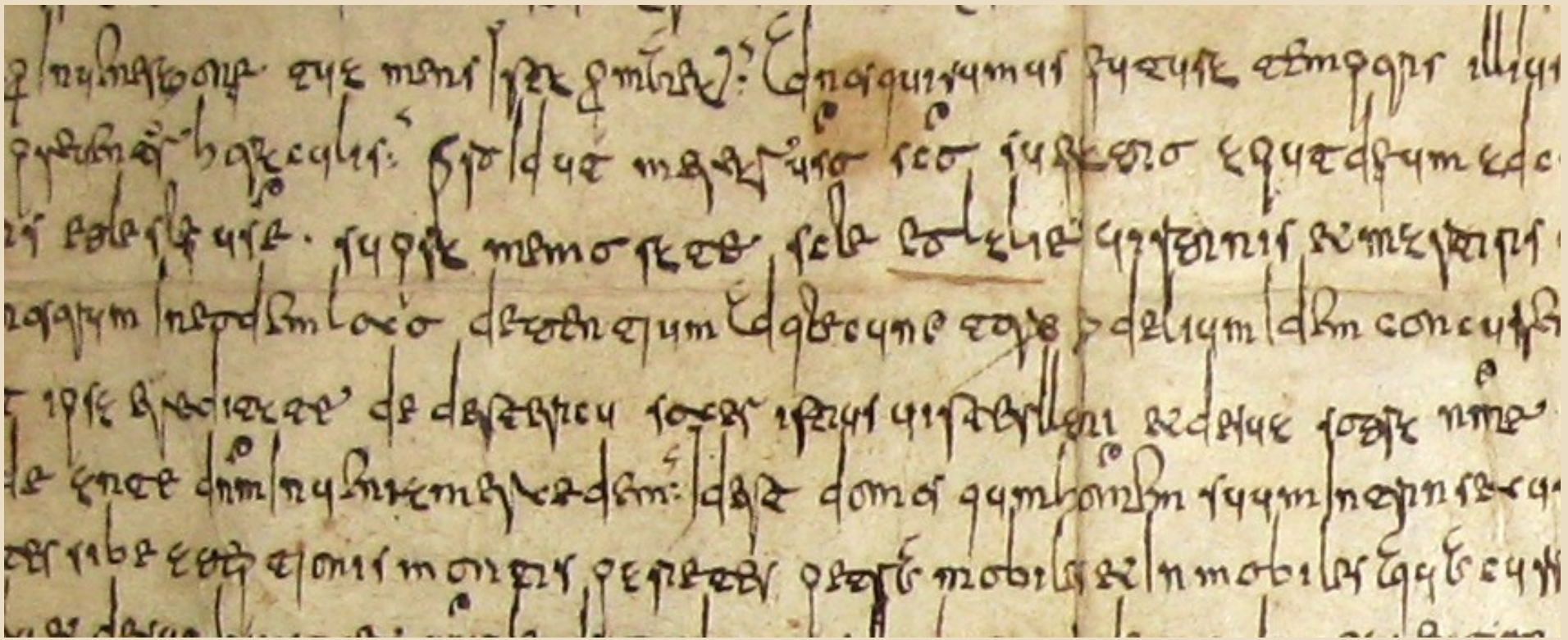

Merovejské písmo

quod ut si quis suspensam que dicitur suff
ciunt que ad usum sunt Quia de plerumque
herbarum et animalium sunt alia dicit
dunt et de his sibilis quod si magis et ad usum
dum ad hanc dicitur quod hunc morbum imminuit
ad hunc usum longitudo et per se qui utrumque
bonet per se utrumque negat Id quod ad hanc
dicitur ad hunc usum debet et per se utrumque
ut ad hunc usum longitudo et per se utrumque
dicitur ad hunc usum quod ad hunc usum
lucet ad hunc usum nisi ut ad hunc usum quod

Vizigótské písmo

Handwritten text in Visigothic script, likely a legal or administrative document. The text is dense and difficult to decipher due to the highly stylized, cursive nature of the script. Some words are underlined, such as "sola" and "colle".

Insulární písmo

- The Book of Kells

III. Karolínská minuskula

Karolínská minuskula

160

Inuenit homines. Ex his in quibus eum accusatis.
Sed neq; herodes; nã remissuos ad illum. Et ecce
nihil dignum morte acum ei;
Emendatum ergo illum dimittam; Necesse
autem habebat dimittere eis; per diem festum; **E**x
clamauit autem simul uniuersa turba diceps;
Tolle hunc. & dimitte nobis barabam qui erat
propter seditionem quandã factam in ciuitate
Et homicidium missus in carcerem;
Iterum autem pilatus. Locutus est ad illos uolens
dimittere ibim; At illi sic clamabant dicentes;
Crucifige. Crucifige illum;
Ille autem tertio dixit ad illos; Quidem mali
fecit sic; nullã causam mortis inuenio in eo; Cor
ripia ergo illum & dimittam;
At illi instabant uocibus magnis postulantes ut cruci
figeretur; Et inualescebant uoces eorum;
Et pilatus. adiudicauit fieri petitionem eorum;
Dimisit autem illseum. qui propter homicidium
& seditionem missus fuerat in carcerem quem pe
tebant; ihm uero tradidit uoluntate eorum;
Et cum ducerent eum. Apprehenderunt simonem
quendam cyrenensem uenientẽ de uilla. & imposuerunt illi cruce
portare post ihm;

Sed quid facimus: bene baptizant
Credunt. bene baptizant sed me
ne baptizant. regulariter qui
sed si tenent male in manu. Et dum
Sed adus in diuinitate faciunt

bruaer responde mur si ueropaas magneer praacor
qm prima & lora de judaem ueror dngre uerã nã
in noua re. pora cu qd quamp qum uerã rener &
poam ueromel rure paas muach licee & illud in liberran
ad rener propter ueromaculum in zuce uniuersum que
nã rener apud uos dicitur unã & multo rener melius in imp

neq; nubentur. sed erunt similes angelorũ. Ubi dicitur
non nubent neq; nubentur. sexuum diuersitas demonstra
tur. Nemo enim de lapide et ligno dicit non nubent neq;
nubentur. quæ naturã nubendi non habent. sed de his
quæ possunt nubere. et xp̄i gratia ac uirtute non nubunt.
Quod si opposueris quomodo ergo erimus similes angelo

Karolínská minuskula

- Pojem karolínská renesance
- Otázka vzniku
- Písmo 9.-12. století
- Nejstarší památky už z 2. poloviny 8. století
- Evangeliář Ada (790-810)
- Vedle rukopisů proniká i do listin (diplomatická minuskula)

aaaccbcctd
eeer'fgghik
lmnnopqrr
rttuvxxor
&&&tttt

171. Raná karolínská minuskula 8.-pol. 9. století.

aaabcct
ddececa
emerfg
ggghij

174. Vyspělá okrouhlá karolínská minuskula 9.-11. století.

Incipit epistola

hieronymi

Beato papae dama-
so hieronimus
nouum opusfa-
cere me cogis & ue-
tri. ut post & emplarua
scripturarum toto or-
be dispersa quasi qui-
dam arbitrat sedeam.

Et quia inter se uariant
que sint illa quecum
grega consentiant ue-
ritate decernam pius
labor. sed periculosa
presumptio iudicare
de ceteris ipsum ab om-
nibus iudicandum.

Senis mutare linguam
& canescentem iam mun-
dum ad inuicia retrahere
par uulorum.

Quis enim doctus pari-
ter uel indoctus. Cum
in manu sua uolumen
assumpserit.

Et a salua quam semel
inbibit uiderit discre-

te liber ptinet ad libertatem

Sancti Mariani

M. S. Andree P. E. II.

1449

pare quod lectat.
Non statim erumpat in
uoce me falsarium.
me clamitans esse fieri
lectam qui audeam ali-
quid in ueteribus libris
adde remutare & corrigere.

Aduersus quam inuidiam
duplex causa me conso-
latur quod & tu qui
summus sacerdos es
fieri iubes. & uerum
non esse quod uariet.

Etiam maledicorum tes-
timonio comproba-
tur. Si enim latinis &
emplaribus fides est
adhibenda. Respon-
deant quibus tot sunt
enim exemplaria.
pene quot codices.

Si autem ueritas est
querenda de pluribus.

Quis non ad gregam
originem reuertentes

Et aque uel auctoris
inter praetibus male-
uacitiam uel a praesump-

BIBLIOTHECA
D. C. A. L. I. S.
G. O. E. T. I. N. G.

Sancti Mariani

BIBLIOTHECA
D. C. A. L. I. S.
G. O. E. T. I. N. G.

INCIPIT
EPISTOLA
AD ROMANOS

Paulus

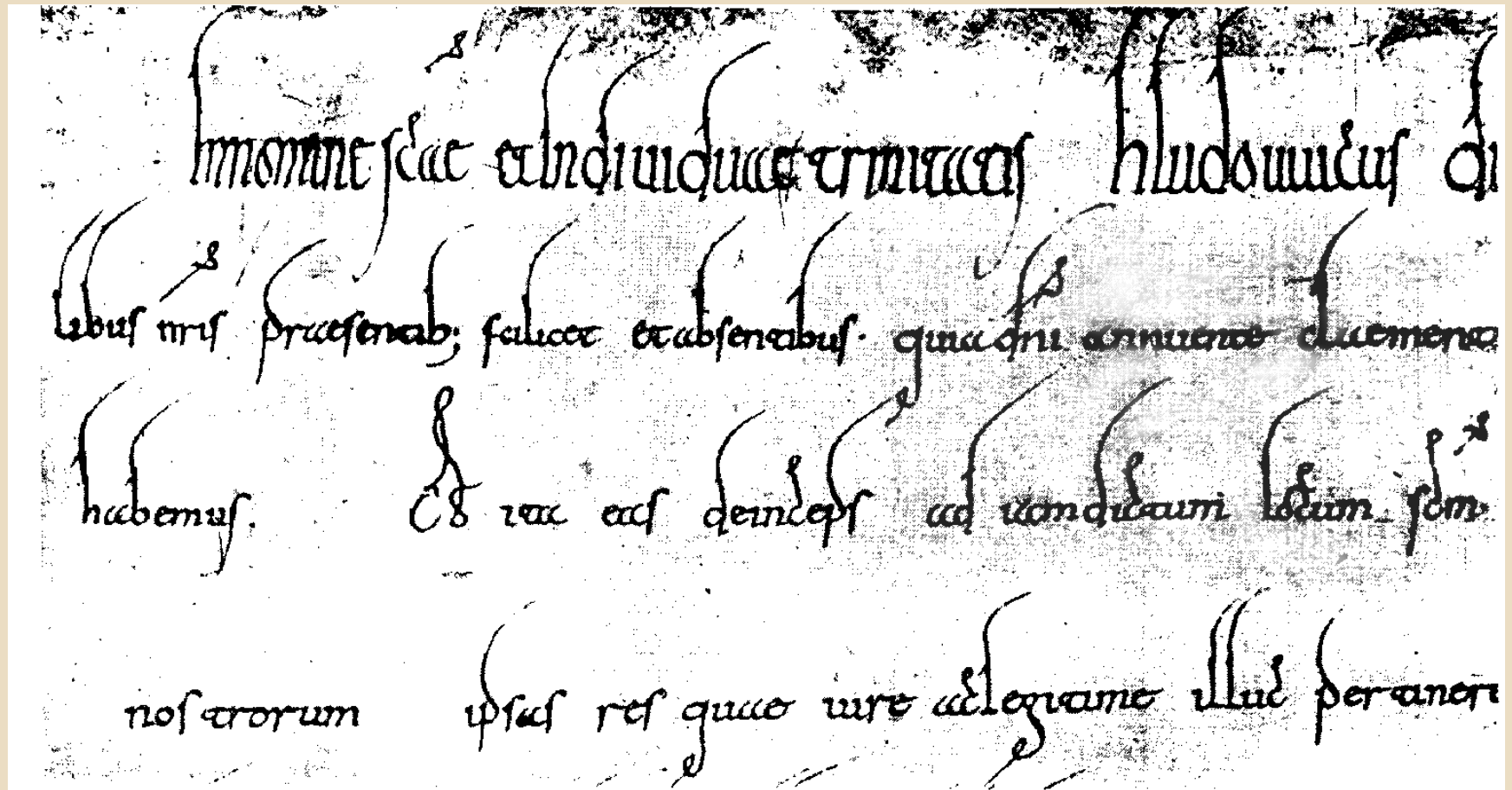
SERUUS IHU
XPI UOCATUS
APOSTOLUS
SEGREGATUS
INEUANGE-
LIUM DIUO
ANTE PRO-
MISERAT PER PRO-

Propheta suo in scripturis suis de filio suo
qui factus est ei ex semine dauid secundum
carnem quidem sanctus est filius diuinit-
tate secundum spiritum sancti ficationis ex resur-
rectione mortuorum ihu xpi dñi nri per
quem accepimus gratiam et apostolatum
ad obediendum fidei in omnibus gentibus
pronomine eius in quibus est et uos uo-
catus ihu xpi. Omnibus qui sunt romae
dilectis diuocatis suis Gratia uobis et pax
a dō patre nro et a dño ihu xpo.

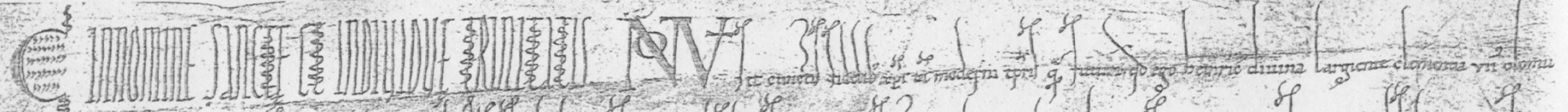
Primum quidem gratias ago dō meo
per ihm xpm pro omnibus uobis quia
fides uestra annuntiat in uniuerso mundo

II

Diplomatická minuskula

In nomine scilicet et individue trinitatis huiusmodi quibus
libus nris presentibus; feliciter et absentibus. quia omni annuente clementia
habemus. Et ita eas deinceps ad rem quendam idem semper
nos etorum ipsas res quae iure a legatione illud per anore

 N... ita enim... largiente...

centum... remissione peccatorum... in libro... acceptum uacuum...

nescit excusari... que ad laudem & gloriam nominis... largiente acquirere potui...

canonicos... in ecclesia... decem... largiente acquirere potui...

de regum... in pace... largiente acquirere potui...

cognouerit... in domo... largiente acquirere potui...

propterea... largiente acquirere potui...

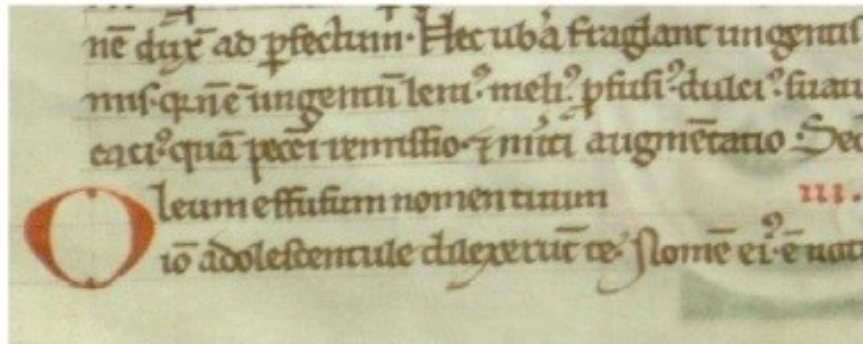

IV. Gotická a novogotická písma

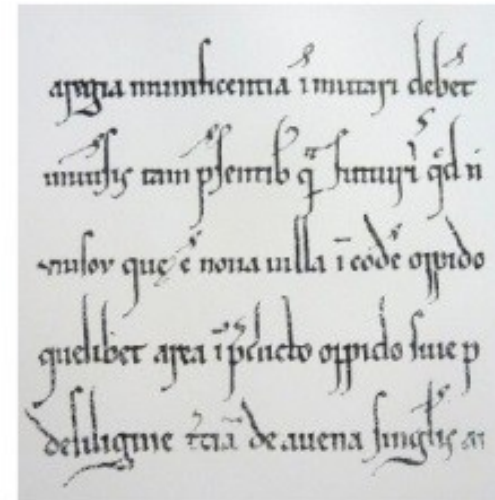
Gotická písmo

- Cca 12.-15. století
- Vedle minuskuly a knižních písem se objevují opět písmo užitková – kurziva a polokurziva
- Bastardní písmo 14./15. stol. – regionálně odlišné varianty

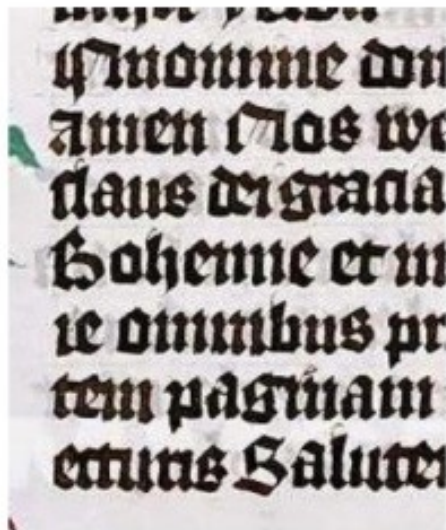
Gotická písmo

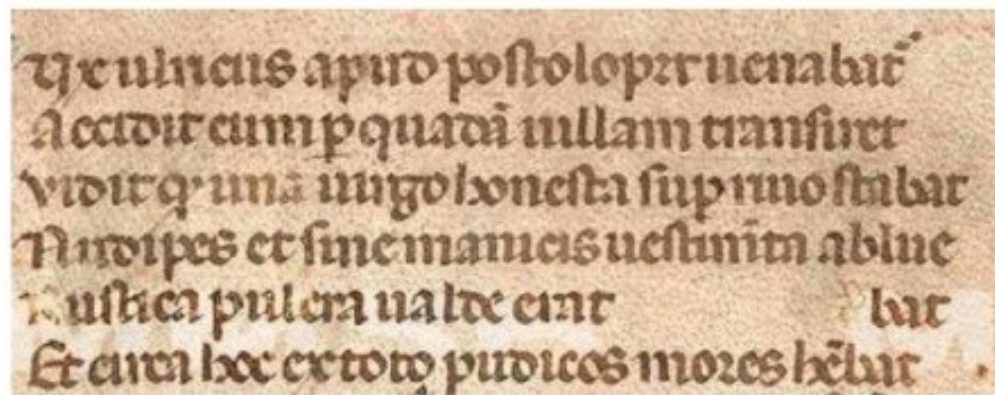
1.a gotická minuskula – knižní varianta
(1. polovina 13. století)

1.b gotická diplomatická minuskula (1223)

2. textura (poč. 15. stol.)

3. rotunda
(kolem poloviny 14. století)

Nos Wenczlaus Dei gra Boemie et polonie Rex. Notum facimus vniuersis
presentes litteras inspecturis. op nos q medietate castri Luthitz et bonis ad hoc
ptinentibus que fuerut dita fidelis nri potomis de potenstem eidem potomi

4. gotická polokurzíva

Nos Conradus Dei gra pragen eccle archiepiscopus et aplice sedis legatus
Tenore presentium recognoscimus. vniuersis. Quia vobis et religiosis Abbas
et Conuentus nri in sepia nre pragen dioc nobis et pro eand

5. Gotická kurzíva

I. Dho (ma
trastu loyz
bretame w klucze.
diabel genz hloda
lobovy pozriet.
a offieruge lidem
sladkosti vnucet
to se z kluz taci
loyz przed nem
danno bretame

6.a bastarda – knižní varianta (1472)

Wladislaw z boze milosti Kral Czech
listem wssim se vltazan gest nam liste Slaviasiuer
na samavtu wicnemu nassemu milemu Gbore do
gesto przysluffie f Vlastem nassemu s vzevni
Kramarich v sevssemu spoplach zicet vsr poc

6.b bastarda – listinná varianta (1478)

- 15. století: zlom ve výboji latinského písma
- knihtisk
- rozšíření znalosti psaní
- Dvě vývojové větve:
  - Novogotická písma
  - Humanistické písmo

První stránka
Gutenbergovy
bible z roku
1455

Incipit epistola sancti iheronimi ad paulinum presbiterum de omnibus diuine historie libris. capitulum primum.

Hæc ambrosius tua michi munuscula preterens. detulit sit et suauissimas lætas. q̄ a principio amicitia. hæc. p̄ba-

te iam fidã et veteris amicitie noua. p̄tebant. Hæc tui illa necessitudo. et xpi glorio copulata. q̄m non uoluntas et familiaris. nõ p̄ntia tantum corpus. nõ s̄dola et palpã adula. sed dei amor. et diuina scripturarũ studia conuolant. Legim⁹ in veterib⁹ historijs. quosdã lustrasse. puina. a. nouos adisse p̄fos. maria trãssisse. ut eos quos et libris nouerant. corã q̄ uideret. Sicur piagoras menphiticus uates. sic plato egiptũ. et archimã caruiniũ. eandemq; oram yralic. que quondã magna grecia dicebat. laboriosissime p̄tagur. et ut qui athenis ingre erat. et potans. uinisq; doctrinas achadum gignas p̄sonabã. hæc p̄gnus atq; discipulus. malis aliena ueritate disceat. q̄m sua ipudẽt ingre. Deniq; cũ lætas quasi toto orbe fugientes p̄sequit. capte a p̄ciatũ et uenidatus. orãno crudelissimo paruit. duã capimus uindã et secus. Tamẽ quia plus maior emente se hũt. ad orum liuũ. lãcto eloquẽt fonte manantẽ. de uisim hispanie galliarũq; finib⁹. quosdã uenisse nobiles legimus. et quos ad deaplatiõẽ sui roma nõ traxerat. uir⁹ hõs fama p̄dure. Hãbit illa eras inauditiõib⁹ seculis. celebrandũq; mĩtãdũ. ut urbẽ tantã

ingressi. aliud terra urbem querebant. Apolloni⁹ siue ille mag⁹ ut uulg⁹ loquitur. siue plus. ut piagoria tradunt. intrauit p̄fos. p̄tũuit caucasu. albanos. scythas. massageras. opulẽtissima indie regna penetrauit. et ad ætæonum lacuissimo phison ampuẽtũ. nullo p̄uenit ad braguanas. ut hyarcam in throno sedente auro et de cantali fonte potantem. inter paucos discipulos. de natura. de morib⁹. ac de cursu diei. et siderũ audiret docerent. Inde p̄ danias. babilonios. chaldæos. medos. althios. parthos. hyros. pherites. arabes. palestinos. rãssus ad alleaudriã. p̄tegit ad ethiopiã. ut gignosophistas et famosissimam solis mensam uideret in sabulo. Inuenit ille uir ubiq; q̄ disceat. et semp̄ proficiẽs. semp̄ se melior fieret. Scripsit super hoc pleuissime octo uoluminibus. phylotæus.

Quid loquar de seculi hominib⁹. cũ ap̄tus paulus. uas electõni⁹. et magister gentiũ. qui de conscientia tãtã se hospitiũ loquebat. dicebat. An experimẽtũ queris eius qui in me loquit xpc. Post demasã arabiaq; lustratã. ascẽdit iherosolimã ut uideret p̄tũ et mãsit apud eũ dieb⁹ quindẽ. Hõc tũ nũctio s̄domadis et ogdoadis. futur⁹ gentiũ p̄dicato. instructus erat. Rurũq; post ãnos q̄tuordecim assumpto barnaba et oro. exiit eũ ap̄tus euãgeliũ. ne forte in uacuum uerteret aut uerterisset. Hãbet nãctio qd̄ lacrimis emegit. uiuẽ uocãctus. et in aures discipuli de auctoris ore trãssusa. forcius sonãt. Unde et elchineus cũ uodi regulã. et legereur

Novogotická písma

- Členění:
  - Kreslené (majuskula + minuskula)-je též podkladem pro písmo tiskové
  - Psané:
    - Polokurzíva (majuskula + minuskula)
    - Kurzíva (majuskula + minuskula)

Německé novogotické písmo

- Kreslené = fraktura (Frakturschrift)
- Polokurzivní = kanzlei (Kanzleischrift)
- Kurzivní = kurent (Kurrentschrift)

Novogotické písmo v Čechách

- 1500-1775
velká rozmanitost, domácí písmová tradice,
novogotická písmo z německého prostředí
- 1775-1848
zcela převládá německé novogotické písmo
- 1848-1941
novogotické písmo již pouze v německých
textech (unifikace 1935)

Gotická a novogotická tisková písma

- Textura
- Rotunda
- Švabach
- Fraktura

	Textur	Rotunda	Schwa- bacher	Fraktur
a	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ
d	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ
g	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ
n	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ
o	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ
A	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ
B	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ
H	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ
S	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ

V. Humanistické písmo

Humanistické písmo

- Objevuje se v Itálii v 15. století
(opisování děl antických autorů)
- V Itálii zcela převládá již v 16. století
- U nás užíváno pro latinsky psané texty; odtud název latinka

DE HORTIS TUI SILVINE. QVOD
quod stipulanti spondeo tibi reliqua
pensunculam petipe. Nam superioribus
decem libris hac minus parte debitum. quod
nature persoluo reddideram. Superest ergo
cultus hortorum segnis ac neglectus quon-
dam ueteribus agricolis. nunc uel celeberr-
mus. Siquidem cum parior apud priscos
esset frugalitas. largior tamen pauperibus fuit usus epularum. lac-
tis copia. ferinaque ac domesticarum pecudum carne. uelut aqua
frumentoque summis atque humillimis uictum tolerantibus. Mox
consequens et precipua nostra etas dapibus libidinosis preetia co-
stituerit. Coenaeque non naturalibus desideris. sed censibus esti-
mentur. Plebeia paupertas summota preciosioribus cibis ad uulga-
res compellitur. Quare cultus hortorum quoniam et fructus magis
in usu est diligentius nobis quam tradiderunt maiores. precipiendus est

Humanistické písmo

- Lze členit obdobně jako novogotická písmena
- antikva = označení pro tištěnou variantu

K dalšímu studiu

- ŠEBÁNEK, Jindřich. *Základy pomocných věd historických. 1. Latinská paleografie. 3. vyd. Praha: SPN, 1976.*
- KAŠPAR, Jaroslav. *Úvod do novověké latinské paleografie se zvláštním zřetelem k českým zemím. 3. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.*